

БОРОТЬБА ЗА ЖИДИЧИНСЬКУ АРХІМАНДРІЮ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI ст.

У статті розповідається про маловідомі подробиці боротьби за Жидичинський монастир архімандритів Йони, Йони Борзобогатого Красенського і Феофана Грека.

Жидичинський Миколаївський монастир був у XVI ст. одним з найвідоміших на Волині. Ми не маємо свідчень про наявність у цей час (а також пізніше) у монастирі чудотворних ікон або інших святинь, релігійний авторитет яких поширювався б за межі навколишніх населених пунктів. Однак тривалий час існування Жидичинського монастиря (вперше про нього згадується близько 1227 р. [1]) і значна кількість маєтків при ньому, чисельність яких перевищувала володіння таких заможних волинських монастирів, як Дерманський Троїцький, Зимнівський Пресвятої Богородиці і Милецький Миколаївський, вирізняло цю обитель серед інших. На жаль, через брак документальних свідчень, історія монастиря до XVI ст. нам практично невідома, і хоча впродовж першої половини цього сторіччя кількість згадок поступово збільшувалася, вони залишалися надто фрагментарними. Лише з середини XVI ст. кількість письмових свідчень дає змогу послідовно реконструювати історію обителі. Цей період збігається з обранням жидичинський архімандритом Йони (1547–1569). Нам невідомі подробиці затвердження його кандидатури королем (Жидичинський монастир перебував у королівському подаванні), знаємо лише, що попередником Йони був луцький і острозький владика Феодосій. Так, серед осіб, які 19 червня 1547 р. засвідчили акт про розподіл володінь між князями Олександром та Іваном Чорторийськими, згадується *єпископ лунський Феодосии, архимандрит жидичинский* [2]. Зазначимо, що архімандритом Феодосій став не раніше 1546 р., оскільки під цим роком ще згадується настоятель Макарій [3], отже, архімандритом він [Феодосій] був недовго. Ймовірно, саме Йона провокував відібрання у Феодосія Жидичинської архімандрії, знайшовши перекон-

ливі аргументи на свою користь для тих впливових осіб, які клопотали за нього перед королем. Мабуть, Феодосій не змирився із втратою архімандрії і намагався зберегти за собою бодай частковий контроль за монастирем, точніше, за його фінансовими справами, про що свідчить адресований луцькому владіці королівський лист від 10 липня 1547 р. У ньому Феодосію заборонялося збирати *серебщицну* в маєтках Жидичинського монастиря, бо це, за давнім звичаєм, мав робити архімандрит: *якож ведаеш и сам, иж то есть монастыр особое подаване наше господарств, и ты до того м-ря ничего не маєш* [4]. Певне уявлення про прибутки монастиря у цей час дає запис князя Романа Федоровича Сангушка (1564 р.), де він зазначив: *із przy tym wielkim żalu ma niemały kłopot z rotą, którą mu Król, nie dawszy na nią pieniędzy, kazał prowadzić na służbę hospodarską (przeciw Moskwie); musiał przeto wziąć w tym celu: z dóbr X. Zesławskiego od Benedykta 670 kop gr., od Władyki Łuckiego 200, od Władyki Włodzimierskiego 100, od archimandreta Żydyczynskiego 170, a resztę co miał swoich i od przyjaciół pożyczonych, wszystko towarzysząc rozdał* [5].

Таким чином, є підстави говорити про перший відомий нам конфлікт за Жидичинський монастир, коли Феодосій змушений був поступитися Йоні. Невідомий нам і королівський привілей Йоні на архімандрію, але, згідно з наведеним вище перебігом подій, він мав датуватися між 20 червня і 9 липня 1547 р. Принаймні саме тоді Феодосія позбавили обителі; документальне свідчення про жидичинського архімандрита Йону датується 1 вересня 1547 р. [6].

Численні маєтки забезпечували монастиреві його функціонування, але водночас через них постійно виникали конфлікти з сусідами, передусім

у результаті невизначеності *границ* між володіннями. Маємо свідчення про їх порушення, зафіксовані в одній скарзі. Інколи конфлікт між сусідами залагоджували швидко, що підтверджують лише одна-дві скарги з цього приводу. Так, у 1564 р. Йона скаржився на підданого княгині Ганни Деспотівни Збаразької з села Тростянця, який у цьому і минулому роках *влоstinую дуброву монастирскую у врочища Лозы Медведевка, перешедши через вечистыи границы [...] гвалтовне покопал, розграбил, поорал и посеял* [7]. Однак деякі конфлікти тривали роками, наприклад, непорозуміння через монастирські ґрунти села Охматкова. Ще архимандрит Макарій у 1544-1546 рр. тричі скаржився на Григорія Непитушого у зв'язку з його нападами на охматківські ґрунти: то він засипав монастирський став, то покосив сіножаті [8] і, нарешті, *землю церковную охматиковскую mocno гвалтом за себе забрал* [9]. За часів Йони місце Г. Непитушого заступив новий власник Охматкова – Петро Загоровський. Подобиці його конфлікту з монастирем нам невідомі, але в 1564 р. непорозуміння було залагоджено, про що свідчить запис П. Загоровського: *сам и люди мои в тую землю ничимся не вступовали и без воли его милости тое земли не вживали, а кому бы с поданных моих была потреба пол сеножатей и дубровы, они бы нехай с дозволением его милости отца архимандрита тое земли охматиковское вживали и с того десятину давали* [10].

Крім непорозумінь через охматківські ґрунти, Йона мав серйозні проблеми, пов'язані з претензіями певних осіб щодо земель монастирських сіл Буремця і Нужеля. Так, упродовж 60-х років XVI ст. фіксується низка скарг архимандрита на княгиню Федору Андріївну Сангушківну, дружину Богуща Боговита, у зв'язку з її нападами на буремецькі ґрунти. У 1563 р. Йона звинувачував княгиню *в гвалтовном переораню границ и посеганю ґрунту земеного в гвалтех, в боех, грабежах* [11], а у 1564 р. – у тому, що її піддані *на многихместцах границу звечистую, которая делит землю буремецкую из землею ерославицкою* [село Ярославичі.- С. Г.] *гвалтовным обычаем сказали, покопали* [12]. Аналогічні скарги мали місце у 1567 [13], 1568 [14] і 1569 [15] роках. Після смерті Йони у 1569 р. свідчень про продовження конфлікту не маємо. Щодо конфлікту через ґрунти монастирського села Нужеля, то у 1561 р. архимандрит Йона скаржився на Михайла Тихновича Козинського, який відібрав ґрунт цього села [16], а у 1562 р. – на його підданих, що покосили нужельські сіножаті [17]. Скаргу аналогічного змісту маємо також у 1565 р. [18]; а у 1568 р. Йона подав скаргу на дружину Ми-

хайла Козинського, княгиню Марію Юрїівну Гольшанську, у зв'язку з *гвалтовным наеханем* її підданих на село Нужель [19]. Скаргу з цього ж приводу маємо в наступному, 1569 р. [20]. Відомо, що родич Михайла Козинського – Роман Олехнович Козинський – не залишався байдужим до ґрунту іншого монастирського села – Боголюбє, на який він *зо слугами и помочниками своими наехал mocno гвалтом* у 1560 р. [21]. Стосовно нужельських земель, зазначимо, що, подібно до конфлікту монастиря з Боговитами, коли напади на буремецькі ґрунти припинилися після смерті Йони (принаймні, ми не знайшли свідчень про них у подальшому), «межова» суперечка Михайла Козинського і його дружини з наступником архимандрита Йони також не фіксується в документальних джерелах. Зрозуміло, що збереглися не всі скарги чи записи, пов'язані з цими «межевими» суперечками. Можливо, відбувалися взаємні напади, але протилежна сторона не вважала за потрібне звертатися до суду, надаючи перевагу іншим методам розв'язання проблеми.

Однак наведений вище матеріал дає підстави говорити про певну роль у згаданих конфліктах самого Йони. Можливо, справа була в його принциповому, непоступливому характері, внаслідок чого Йона не йшов на компроміси там, де вважав себе безперечно правим. Його наступник був гнучкішим, тому швидко залагоджував непорозуміння. Однак таке припущення повинно спиратися на документи, а ми маємо скарги лише від архимандрита про *кривды и шкоды*, заподіяні монастиреві, і жодного звинувачення з протилежної сторони. Можливо, мало місце небажання чи неспроможність архимандрита дати рішучу відсіч (як тут не згадати жидичинського архимандрита Гедеона Балабана, який не залишав без відповіді образи монастиреві і йому особисто; різниці в цьому він не вбачав, а нерідко й сам застосовував силові методи), а рішучість і енергія його наступника змушували сусідів монастирських маєтків уникати зайвих непорозумінь з ним. Щоправда, християнським смиренням пояснювати поведінку Йони не доводиться. 5 вересня 1569 р. до Луцького гродського уряду прийшов *збитый и зраненый* землянин князя Костянтина Острозького і поскаржився на монастирських підданих із села Буремця, які цього ж дня схопили його з двома синами і служебником на жидичинському ярмарку: *споткавши нас на улицы, почали бити, після чого відвели до монастиря, а там дей приведши у манастыр, еще по трикрат били ма в монастири, на што дей сам отец архимандрит жидичинский очима своими скроз окно великое гледел, а потом дей [...] мене четвертый раз били*. Лише наступного дня,

по божей службе отец архимандрит збитых и пораненых з монастыри выпустити казал (позивач перерахував забране у нього майно і гроші) [22].

Також незрозуміла позиція у згаданих конфліктах монастирських підданих, які навіть без вказівки «згори» при нагоді мали б захищати своє майно, а «межовий» конфлікт був дуже слушною нагодою не залишатися байдужим до чужого, що добре простежується в подальших «межових» суперечках монастиря. Можна спробувати пояснити невтручання у конфлікт монастирських підданих тим, що напади на монастирські ґрунти безпосередньо не зачіпали їхніх земельних наділів, а отже, майнові інтереси цих підданих не дуже страждали. Але таке доволі важко уявити, тим більше, що фільваркове господарство тоді ще не набуло такого поширення, як пізніше. Зазначимо, що невтручання монастирських підданих у «межові» конфлікти підтверджує припущення про «пасивну» позицію архімандрита у цьому питанні. Підсумовуючи, зазначимо, що можна по-різному пояснювати відсутність документальних свідчень про скарги на монастир у «межових» конфліктах, про роль у них Йони, але факт залишається фактом: упродовж більш ніж двадцяти років він залишався архімандритом, і це змушує визнати його діяльність як настоятеля досить ефективною.

Наприкінці 1569 р. Йона, мабуть, відчув наближення переходу до іншого світу, бо 13 грудня склав заповіт з проханням поховати його в Жидичинському монастирі, якому відписав більшу частину свого майна. У заповіті перераховано, що і кому передав у власність архімандрит. Серед спадкоємців Йони – його духівник, кілька ченців і черниць, а також Михайло Єло Малинський і Олександр Семашко. Не забув Йона і про луцькі шпиталі: як *Руский*, так і *Лядский* [23].

Помер Йона незабаром після складання заповіту, бо вже 26-м грудня 1569 р. датовано королівський привілей на Жидичинську архімандрію луцькому і острозькому єпископу Йоні Борзобогатому Красенському: *бил нам чолом велебный Иоан Красенский, владыка луцкий и острожский, абыхмо ему архимандритство Жидичинское, которое тепер, по зойстю с сего света небожчика Ионы, бывшего архимандриты жидичинского, вакует, дали и тым его пожаловали* [24].

З дня підписання привілею на архімандрію владиці Йоні і до увязання його у володіння нею мав минути певний час, коли монастир залишався, так би мовити, напризволяще. Цей факт підтверджується нижченаведеним записом. 14 січня 1570 р. до обителі приїхали королівський писар Василь Древинський разом з королівським ко-

морником і монастирським справною Станіславом Пальчевським, які пізніше зробили запис у луцьких актових книгах про те, що після смерті Йони король наказав їм приїхати до монастиря і *еси скарбы и маетности того архимандрыта, по нем zostалую и на короля, его милость, приталую [...] на его королевскую милость вь справу свою взяли*. Приїхавши, вони *пытали, еслибы вь томъ монастыри врьдникъ небожщиковъ былъ, ино дей черницы, попы, и крилошане, и подданные тамошние повелили, ижъ врьдника у дворе нетъ*, бо він перейшов на службу до Олександра Семашка. Приїжджі переписали монастирське майно, відзначивши відсутність речей, які належали архімандриту Йоні. Потім вони поїхали до двора архімандритова, до Буремна, де також нікого не знайшли, бо *еси зъ двора прочь розышлись*, крім *ключника нового*, якого залишив луцький староста князь Богуш Корецький; той *о речахъ рухомыхъ и маетности архимандричое* нічого не знав. У свідченні королівських писаря та коморника зазначено, що і з яких маєтків собі забрали урядник села Заборолля королівського маршалка Михайла Єло Малинського, урядник Торговиці луцького старости князя Богуша Корецького, луцький підстароста Петро Хомяк, луцький війський Іван Чаплич і володимирський підкоморій Олександр Семашко [25]. Отже, між смертю архімандрита Йони і приїздом до монастиря нового настоятеля багато монастирського майна було награвовано найвищими луцькими урядовцями. Між іншим, Йона у заповіті зазначав: *мне тую архимандритью коли подавано, быдла, ани пашни ничего не было*, тобто призначення нового архімандрита «дорого коштувало» монастиреві: багато майна забирав або попередній настоятель (як, наприклад, луцький владика Феодосій у 1547 р.), або, у разі його смерті, різні сторонні особи (подальші події підтверджують сказане). Зазначимо, що М. Малинського і О. Семашка архімандрит Йона назвав у заповіті своїми приятелями і передав їм у власність гроші. Можна лише здогадуватися, якою була б реакція Йони, якби він довідався про розкрадання ними обителі, в якій він залишив в ґульне збожа *полно, а в оборахъ быдла достатокъ*.

Вище ми говорили про боротьбу за Жидичинську архімандрію у 1547 р. між Йоною та луцьким владикою Феодосієм. Були претенденти і у 1569 р., достеменно відомо про двох: луцького владика Йону Борзобогатого Красенського та нареченого пінського і туровського владика Андрія Русина. Останній у 1570 р. скаржився на Івана Загоровського через те, що після смерті архімандрита Йони він послав [Івана Загоровського] до короля для отримання привілею на Жидичинську архімандрію, давши відповідачу

підписані порожні бланки для надання фінансових зобов'язань тим особам, які погодяться клопотати перед королем. Однак отримати привілей не вдалося, а Іван Загоровський не повернув бланки, отже, позивач повідомляв про недійсність фінансових зобов'язань, які від його імені міг зробити відповідач [26]. Архімандритом став луцький владика Йона Красенський. Як бачимо, місцеві єпископи не випускали з поля свого зору багату обитель, розташовану неподалік Луцька, передусім тому, що вона перебувала у королівському подаванні. Іншими словами, отримання привілею на архимандрію ставало справою пошуку впливових осіб для ходатайства перед королем, який, скоріш за все, не лише не цікавився долею монастиря, але й не знав про його існування.

На жаль, за 70–80-ті роки XVI ст. ми маємо обмежену кількість документальних свідчень про обитель, хоча деякі аспекти її функціонування висвітлені в джерелах і дають змогу робити певні висновки. Наприклад, бачимо реалізацію прагнень окремих осіб в отриманні *духовных хлебов*, тобто церковних маєтків, які використовувалися як власні і, що не менш важливо, саме так розглядалися сучасниками. Візьмімо, наприклад, монастирське село Боголюбє. У 1570 р. Петро Тимофійович Кисіль Дорогиницький передав у заставу Михайлу Малинському 10 служб у цьому селі, у володіння якими він сам себе *увязал* за неповернення йому боргу, зробленого Йоною, тоді ще нареченим володимирським і берестейським владикою Іваном Яцковичем Борзобогатим Красенським. У той час боржник передав у заставне володіння своєму кредиторіві село П'ятикорів, що належало до маєтків Володимирської єпископії. Ставши луцьким владикою, Йона і, відповідно, Петро Кисіль Дорогиницький позбулися прав на П'ятикорів, атому кредитор вирішив компенсувати цю втрату за рахунок монастирського володіння [27]. З цим не погодився Йона: у 1572 р. він скаржився на Михайла Малинського, який, пояснюючи свої дії неповерненням боргом Йони, наслав синів Матвія і Костянтина на села Боголюбє, Бущу (у 1587 р. воно назване серед володінь Луцької єпископії [28], ймовірно, таким воно було і в 1572 р.) і *Певче* (Пелче?) [29]. Та не лише приватні особи дивилися на церковні маєтки як на особисту власність (хоча й тимчасову) єпископів, настоятелів монастирів і т. ін. У 1572 р. Луцький гродський суд за борг архимандрита Йони у 200 кіп литовських грошів (у запису не зазначено, що йдеться про борг монастиря) дружині М. Малинського Богдані Яловицькій наказав *увязат* її у володіння селом Боголюбє; у жовтні возний їздив для цього до маєтку, але боголюбський урядник не до-

зволив зробити *увязанє* [30]. Мабуть, Йона швидко викупив село, бо у цьому ж 1572 р. він з сином Василем на один рік передали Боголюбє у заставне володіння Івану Ляховському [31], а у 1574 р. вони ж за борг у 2.000 кіп литовських грошів передали це село княгині Ганні Кузьмівні Чорторийській [32]. Щодо двох останніх записів, то передача села у заставне володіння архимандритом Йоною з сином Василем і відсутність згадок про позику цих сум на монастирські потреби, що зазвичай фіксували, дають підстави вважати ці застави приватною справою родини Борзобогатих Красенських за рахунок церковних маєтків.

У 1574 р. Йона, посилаючись на те, що він не має змоги захищати монастирське село Пальче від нападів і пограбувань, обміняв його з князями Радзивілами (Миколаєм, Криштофом, Юрієм, Ольбрихтом і Станіславом) на маєтки Омельник і Красне [33]. Король Генріх Валуа привілеєм від 25 березня 1574 р. затвердив обмін [34]. У 1577 р. король Стефан Баторій привілеєм від 12 листопада затвердив передачу Йоною маєтків Красного і Омельника у володіння сину Василю [35]. Отже, монастир на певний час фактично був позбавлений цих сіл. У 1590 р. луцький єврей Ілля Гошкович скаржився на жидичинського архимандрита Гедеона Балабана, який відібрав у нього Омельник. Балабан пояснював, що свого часу архимандрит Йона обміняв монастирське село Пальче на Омельник, яке, таким чином, мало відійти до володінь обителі, а тому Василь Борзобогатий Красенський, не будучи архимандритом, не мав права розпоряджатися цим селом (мабуть, Гошкович отримав Омельник від Василя). Отже, позивач володів монастирським селом незаконно [36].

Передача села у заставне або орендне володіння могло бути вигідною власникові, але те, що у 1572 р. Йона *дал и записал зятю своєму* Філіпу Водичці село Нужель [37], навряд чи принесло матеріальну вигоду монастиреві. Про те ж саме свідчила скарга *пани Михайлової Дзялынської, подкомориной хелменської*, у зв'язку з тим, що у 1577 р. *за вказом от суду гродского Луцкого увезано и подано мне было имене пана Федора Загоровского Порска и Ньюжил*, але Загоровський *имене Ньюжил у меня отнявши и мене з спокойного держаня оного именя гвалтовне выбивши, и част его заставил пану Богуфалу Ивановицкому* [38]. Коли маєток заставляли повторно, тимчасові власники, зацікавлені в отриманні з нього максимального прибутку в найкоротший термін, нерідко залишали села розореними. Так, у 1584 р. жидичинський архимандрит Феофан передав у заставне володіння пану Вітовському село Жабче, про яке зазначав: *которое спустошило*

за держання пана Борзобогатого (селем у той час володів якийсь Макар, *служачий* [39]. У цьому ж 1584 р. Феофан передав у заставне володіння Юрію Михайловичу Гладкому ще одне монастирське село - Залучче, щодо якого також зазначено, що воно *опустошало за держання пана Борзобогатого* [40].

Як пам'ятаємо, у 60-х роках XVI ст. монастир мав тривалий «межовий» конфлікт з Боговити-нами через буремецькі землі. Пізніше їхнє місце заступили волинський воєвода, луцький староста князь Богуш Федорович Корецький з дружиною Марією Василівною Чаплянкою (щоправда, князівські піддані з Торговиці нападали не лише на буремецькі, а й на підгаєцькі ґрунти). З цього приводу архімандрит подав скарги у 1570 [41], 1576 [42], 1577 [43] і 1579 [44] роках. Однак тепер монастирські буремецькі та підгаєцькі піддані також здійснювали аналогічні напади. Наприклад, у 1571 р. князь Богуш Корецький скаржився на буремецького старосту, який схопив *на доброволькой дорозе* підданого позивача і *звезавши, в дворе борецеком у везеню* посадили [45]. У 1578 р. княгиня Богушова Корецька двічі скаржилася на архімандрита: перший раз у зв'язку з пограбуванням буремецькими підданими худоби у торговицького священика [46], другий - нападом урядника з Красного разом з *многими слугами, бояры и поддаными буремецкими, рожичскими* (м. Рожищі, маєток Луцької єпископії), *жидичинскими, красенскими и ставровскими* (с. Ставрів) *наехавши дей мощно гвалтом на її торговицкий ґрунт* [47]. Участь в останній «акції» монастирських підданих з кількох сіл, а також владичинських підданих свідчить про спланованість нападу, організатором якого мав бути луцький владика, жидичинський архімандрит Йона.

Ми зазначали, що Жидичинська архімандрія володіла найбільшою кількістю маєтків порівняно з іншими волинськими монастирями. Про можливість обителі свідчило церковне начиння, що згадано у зв'язку з пограбуванням монастирської церкви 3 жовтня 1578 р. [48].

Хоча обитель була матеріально забезпечена, є підстави припускати, що Йона не поспішав платити королівський *побор* з її маєтків. 20 травня 1579 р. возний *положил есми позов грод луцкий по владыку его млст луцкого и острожского, архимандрита жидичинского, отца Иону Борзобогатого Красенского в монастыри Жидичинском о побор его королевское млсти, за которым, позовом повинен владыка его млст луцкий в замку господарском Луцком побор его королевское млсти и вину, водле уфалы сеймовое, чотырнадцат гривен на вряде положить* [49]. Щопрада, тут не зовсім зрозуміло, йдеться про *побор* з монастирських чи єпископських маєтків. Віднесен-

ня судового позову до монастиря може свідчити або про те, що йдеться про *побор* з монастирських володінь, або наявність у цей час у Жидичинській обителі владичої резиденції.

Вище ми згадували сина Йони Василя, який разом з архімандритом передавав у заставне володіння село Боголюбє, а також отримав монастирські маєтки Красне і Омельник. Маємо також свідчення про іншого сина Йони - Петра, пов'язані з монастирем. Так, 12 травня 1572 р. возний їздив до Жидичина, *где есмо застали осми чоловеков, подданных пана Федора Загоровского сернинзских* (скоріш за все, піддані або із села Серники, або Сернички.- С. Г.) *у монастыри у везеню, которые дей пак Петр Борзобогатович Красенский тут же казал перед себе и перед нас привести, и гды были приведены, жадного линза за што бы их было поймано при них не было, а так дей я, возный, тых поменных подданных [...] взяли есмо на поруку* [50]. А 17 жовтня 1572 р. сталася трагічна подія. Як скаржився Йона, цього дня *приехал до мене сын Петр, до Жидичина, до монастыра и там же в монастыри обночовал, то дей пак хлопец выросток его властный, который ему служил, назывался Миколойцем Барановским, который же тот выросток тоеж ночи, с пятницы на субботу, сына моего Петра, человека спячого, у монастыри, у светлицы великой, забил насмерт [...] забивши еже сына моего, коня небожчиковского мрозаватого, свое платье заставивши тут у Жидичине, у небожчиковскую жулицу [...] убравшия и узявши шаблю, которую пана своего, а сына моего, замордовал [...] и иншихречей немало побравши, втек* [51].

Протягом 10 років Йона як жидичинський архімандрит не мав суперників, принаймні ми не маємо свідчень про чиїсь спроби відібрати у нього монастир. Однак у 1580 р. ситуація кардинально змінилася - 28 травня датовано королівський привілей, яким обитель передавалася мегленському владіці Феофану Греку [52]. Під цією ж датою маємо лист короля Стефана Баторія київському воєводі князю Костянтину Острозькому з наказом передати Жидичинський монастир Феофану Греку [53]. А наступним днем, тобто 29 травня, датовано лист короля луцькому старості Олександру Жоравницькому, якому повідомляли про зміну архімандритів: *Ознаймуем верности твоей, ижъ для лепшого порядку, опатръности и примноженя добръ монастыра Жидичинского, о котором ведомость мамы, ижъ на тотъ часъ ку великому знищеню пришоль, далихмо тотъ монастырь Жидичинский, зъ ласки нашео королевское, учтивому Теофанови Грекови, владыце меклинскому. Король наказав захищати нового архімандрита отъ*

вшелякихъ кривдъ, где бы отъ кого терпети мель [54]. Дослідник І. Мицько зазначав, що король надав Жидичинську обитель Феофану Греку, меглинському єпископу в Македонії, на прохання князя Костянтина Острозького під час підготовки до видання «Біблії» в Острозі [55]. У такому разі, ймовірно, що саме цей князь запросив Феофана Грека на Волинь. Ми не знаємо, наскільки несподіваною для Йони була передача обителі Феофану і що він робив з цього приводу впродовж місяця. Однак 29 червня Йона був позбавлений монастиря не лише *de jure*, а й *de facto*, бо цього дня возний *увезал и подал есми в держане манастыр Жидичинский* згаданому Феофану. Возний свідчив, що спочатку запитали в жидичинського урядника, чи є в монастирі особисте майно Йони, *так теж: скарбы церковные и зхованя шляхецкие*. Відповідь була негативною [56]. А вже наступного дня Йона подав скаргу до Луцького гродського суду на князя Костянтина Острозького у зв'язку з відібранням у нього монастиря. Князь не тільки захопив монастир з маєтками, а й, унеможливаючи спробу владики Йони повернути собі обитель (як побачимо далі, зовсім небезпідставно), залишив у Жидичині й монастирських маєтках *слугъ, и бояръ, и подданныхъ своихъ почты немалые людей*. Вище ми наводили свідчення возного, який перед *увязанем* Феофана у володіння монастирем переконався, що там не залишилося особистого майна Йони. Однак у своїй скарзі луцький владика згадував особисті речі, які перебували *на тотъ часъ въ дворе Жидичинскомъ и въ тыхъ дворахъ и селехъ у схованьяхъ моихъ, яко на мѣстѣцѣ безпечномъ* [57]. 1 вересня Луцький гродський суд розглядав скаргу Йони про захоплення К. Острозьким монастиря (свої збитки позивач оцінив у 8.000 кіп литовських грошів). Представник князя у суді пан Романовський навів вагомі аргументи на користь того, що розгляд цієї справи був не у компетенції гродського суду і вимагав передачі її на розгляд короля. Суд погодився з ним і, визнаючи Костянтина Острозького невинним, передав справу *на сеймъ, ку розсудку его королевское милости, пана нашего милостивого* [58].

Йона Борзобогатий Красенський не змирився з втратою монастиря, про що свідчить королівський лист (від 5 грудня 1580 р.) Костянтину Острозькому з вимогою захищати архімандрита Феофана, бо він *великие кривды и утиски отъ того владыки луцкого и сына его Василья Красенского терпитъ*. Король наказував, щоб князь захищав архімандрита Феофана *отъ всякихъ кривдъ и утисковъ боронилъ [...] того монастыри Жидичинского зъ рукъ и держанья его брать не допустилъ* [59].

Ми не маємо даних про те, як розгорталася подія навколо монастиря впродовж 1581 р., але скарги на початку 1582 р. свідчать про те, що стосунки між луцьким владикою Йоною і жидичинським архімандритом Феофаном були напруженими, а точніше, ворожими. Зокрема, Йона скаржився на Феофана, який 24 січня 1582 р. *наслав озброєних жидичинських підданих на володіння Луцької єпископії- рожищський ліс, які нарубали там багато дерев* [60], але Феофан, у свою чергу, звинувачував Йону в нападі на жидичинських підданих, які везли дрова з монастирської діброви (побиття, пограбування) [61]. 26 січня возний їздив до Жидичина оглядати *слугу архимандритического Антона, возницу, окрутне збитого* неподалік Рожищ місцевим урядником [62]; 31 лютого возний свідчив, що їздив оглядати *шкод и вирубане гаю его млсти отца Ионы Красенского в Рожищах, зробленими монастирськими підданими за насланем архімандрита Феофана* [63].

У лютому 1582 р. на архімандрита Феофана двічі скаржився Калиш Петрович, боярин із владичого села Колчина: 4 лютого Феофан *зобравши много слуг, бояръ, подданных жидичинских и поганцов татар, наслав їх на Колчин, на дом мой, в небытности дей моей и мощно гвалтом уломившись [...] жону мою збили, нагайками измордовали и сына моего [...] кийми, положивши, збили, змордовали* [64]. 27 лютого архімандрит знову наслав свого жидичинського урядника на будинок позивача, де, *за розказанем отца архимандрита, тот вряник мало сына моего [...] с полгак не застрелил, бы дей был полгак спустил, але полгак не пустил и в том сына моего Бог от смерти заховал* [65]. Феофан відкидав усі ці звинувачення, і 26 березня двоє з його бояръ з Жидичина *тую присегу учинили, иж отец Феофан, архимандрит жидичинский, гвалтовным обычаем вночи на село Колчин, отца Ионы, владыки луцкого и острозского [...] и на дом боярина колчинского Калиша Петровича сам особою своею не наездчал, слуг, татар и нас, подданных своих, не насылал и маестности ниякое того то Калиша не брал* [66].

Про те, що навколо Жидичинського монастиря не вшухали пристрасті, свідчили два листи короля Стефана у 1582 р. У листі до луцького старости Олександра Пронського (від 30 вересня) зазначено: *Бачачи великое уменьшение пожитков монастыря нашего Жидичинского и роспрошене именей, скарбов церковных через владыку луцкого Иону Борзобогатого, который до того часу тот манастыр за даниною продки нашего держал [...] абы велможност ваша все имена, села и якиеж колвек пожитки, sprawy обычаю стародавнего належачие, которые бы*

через бывшего державцу от того монастыря отдалены и заведены были, зас отобравши до монастыря Жидичинского мощно привернул [67]. Привілеєм від 23 листопада король підтвердив передання обителі Феофану Греку, в якому знову читаємо, що за держання обителі Йоною Борзобогатим Красенським сталося *великое уменьшение и роспрошено, такъ въ скарбехъ церковныхъ, яко в отдаленію заменою и рознымъ способомъ, именей и иныхъ пожитковъ, до него* [монастиря. – С. Г.] *належащихъ*. Тоді король, будучи найвищимъ дозорцюю и опекуномъ всехъ добръ Речи Посполитое і бажаючи монастир *въ давный и звыклый порядокъ привести*, передав його Феофану Греку [68]. Про те, що навколо монастиря точилася боротьба, свідчив також той факт, що частина монастирських маєтків перебувала у володінні Йони з Василем. 12 січня 1583 р. Феофан подав скаргу про те, що після того, як 31 грудня луцький староста, *чинечи досыт воли иросказанию его королевский млсти*, через своїх урядників ув'язав архімандрита у володіння монастирськими селами Боголюбє і Рокині, королівський секретар Василь Красенський уже через кілька днів, а саме 3 січня, за допомогою луцького мостовничого Івана Красенського, *братанка* владики Йони, і луцького старостича Василя Жоравницького, одруженого на онуці Йони Олександрі (як бачимо, боротьба за Жидичинський монастир була родинною справою Борзобогатих Красенських та їхніх родичів), зібравши багатьох своїх слуг і бояр, зазначеного числа вночі напали на згадані села і відібрали їх у Феофана. Під час нападу було вбито двох монастирських підданих, інших побито і пограбовано [69]. Одночасно з Феофаном, тобто 12 січня 1583 р., на Василя Красенського у зв'язку з відібранням ним монастирських маєтків скаржився луцький староста князь Олександр Пронський [70].

Цього ж дня Василь, у свою чергу, скаржився на архімандрита Феофана через напад *на имена отца моего*, Боголюбє і Рокині, які луцький владика *мне, сыну своему, на выховане дати рачил*. Василь наголошував, що він лише вигнав монастирських підданих з свого власного маєтку, і жодного вбивства не сталося [71].

18 лютого 1583 р. датовано лист короля до владики Йони з вимогою звітуватися перед волинським каштеляном Михайлом Мишкою і луцьким старостою Олександром Пронським за використання монастирських маєтків, а саме: кому і за скільки вони були передані в оренду/заставу та на що витрачені отримані гроші. Мишці та Пронському було наказано, *абы до того монастыря звехавши, и всехъ добръ тое церкви, яко и кгрунтовъ, такъ и скарбовъ церковныхъ, водле инвентару старого, догледети* [72].

Настав час, коли Йона з Василем, мабуть, не захотіли обмежуватися володінням лише кількох монастирських маєтків і вирішили повернути собі обитель з усіма її селами. Від'їзд Феофана до короля вони сприйняли як слушну нагоду здійснити цей намір, і вночі з 7 на 8 липня 1583 р. напали на монастир і захопили його. Вже 8 липня Степан Савич, служебник Феофана, якого він, їдучи до Кракова, залишив *врядником наместцу своем у монастыру Жидичинском для вшелякого порядного постерегания*, скаржився з приводу нападу на обитель. Позивач писав, що 7 липня він разом з возним і служебником луцького старости їздили до монастирського села Нужель оглядати наслідки нападів сусідніх землевласників на його ґрунти, закінчили пізно ввечері і повернулися до монастиря ночувати. Вночі стався згаданий напад, під час якого служебника луцького старости, *пострелевши с полгаку, ранили*, а сам монастир з *спокойного держання пана моего* відібрали, забравши все майно, що було у ньому – *муки, солоды, овсы, пшона, крупы, солонины, рыбы сухие, масло, сыры и инший всякий прят и начиня домовые, речурухомые* [73]. 26 липня на Йону з Василем скаржився вже сам Феофан [74], а 3-м серпнем датовано судовий позов з приводу скарги Феофана на цих же відповідачів, у яких зазначено, що Василь, напавши на монастир, *первей у броне ворота вырубат и острог выламат казал, там же дей слуг его и гости, которые на тот час в монастыру были, побил и помордовал, и зо всех их обобрати казал и тот монастыр Жидичинский [...] в моц и держане свое взял*. У позові Феофан згадував королівські привілеї про передачу йому Жидичинського монастиря, лист короля луцькому старості з наказом *от вшеляких шкод боронити* його і три квити волинських поборців про сплату ним побору з *оного архимандрицтва* в 1580, 1582 і 1583 роках [75]. Наступного дня возний передав згаданий позов владиці Йоні [76].

6 серпня 1583 р. датовано лист короля луцькому владиці Йоні як відповідь на скаргу на нього від луцького старости: *иж гды он тых недавно прошлых часов в некоторых певных правах своих служебника своего Юрка Козака до монастыря а Жидичинского, до архимандрита бывшего Феофана посылал, вы дей, не маючи взгляду на право посполитое, без жадное слушное причины, яко волного человека поймавши и, окрутне збивши и зранивши, в себе в везеню и до сих часов держите*, — король наказав звільнити постраждалого [77]. Зазначимо, що князь Пронський скаржився лише з приводу насильства над його служебником.

Не маючи можливості повернути собі монастир власними силами, Феофан продовжував

апелювати до суду: ще одну його скаргу датовано 22 серпня 1583 року [78]. Нарешті, 26 серпня вночі луцький староста вирішив застосувати силу, після чого Йона подав скаргу на Олександра Пронського, який, *наслав своїх підданих, а ті, выламавши острогъ, уломилися у манастыр Жидичинский, слугъ моихъ побили, поранили*, а все монастирське майно відвезли до села Ярославич, маєтку князя Пронського [79]. Зазначимо, що Йона не згадує про те, що в нього відібрали обитель. Як побачимо з наступних свідчень, монастир залишався у володінні луцького владика. Так, 29 жовтня возний *во имену в Жидичине, у ворота манстырские* уткнул два позви, якими Феофан позивав Йону з сином Василем у зв'язку з відібранням монастиря [80]. Однак Йона продовжував володіти монастирем. 11 грудня він повідомив Луцький гродський уряд про те, що цього дня *до двора моего Жидичина, где будучи хорым, час немалый премешкивал*, приїхали судові урядники і викликали його до суду у зв'язку із скаргою Феофана, якого *переховывал* у себе луцький староста, котрий до того ж забрав *немало имень моих архимандрицтва жидичинского*. Йона попросив *братанка своего*, луцького мостовничого Івана Красенського, *абх мене там перед судом обмовил* [81]. Однак рішення суду було не на користь Йони, бо 18 грудня возний, *за декретом судовым врядовым*, їздив *подавати* монастир Феофану Греку. Коли приїхали, то *отца Ионы Красенского, владыки лункого, самого в манастыру Жидичинском, ани врядника его и на того, хто бы на местицу от него там быти мел, не застали, бо и ворота у манастыру отворонные есмо нашли*. Возний свідчив, що *нигде ничего, яко не с нее речи не было и праве яко метлою везде уметено опроч*, зрозуміло, ніхто не забороняв ув'язат Феофана у володіння монастирем, що й було зроблено [82]. Однак через кілька днів Йона з Василем у черговий раз силоміць відібрали монастир, про що свідчить віднесення возним 30 грудня судових позовов до Жидичинської обителі *в жалобе на них Феофана о гвалтовное наехане на манастыр Жыдычинский и о выбите з спокойного держаня* [83]. На судовий розгляд відповідачі не з'явилися, пояснюючи це хворобою, і звернулися до короля з проханням перенести розгляд справи на пізніший термін, а їх *ку росправе припустить*. Король дозволив це своїм листом від 16 квітня 1584 р. [84]. Знову судові рішення було на користь Феофана, і 10 травня 1584 р. луцький староста у черговий раз відібрав монастир у Йони. Як скаржився луцький владика, Олександр Пронський наслав на обитель 300 осіб, а після захоплення монастиря залишив у *дворе Жидичинском* 100 озброєних людей (луцький староста чудово розумів, що іншого способу

завадити Йоні повернути собі монастир не було). Зі скарги також дізнаємося, що під час штурму вбито *игумена Пречистенского*, якого поховали у Жидичинському монастирі (зазначимо, що у лютому 1584 р. Йона скаржився на Олександра Пронського у зв'язку із вбивством ним ігумена Луцького Пречистенського монастиря Матвія, але, згідно з його скаргою, вбивство сталося 6 січня у Пречистенській обителі [85]). Крім цього, як писав Йона, *не маючи дейлитости хрестиянское, кости, тело небожщизы братовое мое, такъже и сына моего Петра, мне на взгарду зъ земли выкопавши, за манастыръ прочь выметать казаль* [86].

Після вигнання Йони з обителі 10 травня 1584 р. ми не маємо свідчень про повернення ним монастиря у своє володіння. 15 лютого 1585 р. датовано лист короля Стефана про дозвіл відкласти на 6 місяців оголошення баніції, до якої було засуджено владика Йону, його сина Василя й онука Михайла Гулевича у зв'язку із захопленням обителі: *иж для лимитацши справ судовых земли Волынское, по сес час не были сужоны и отправованы, для чого владыка и Гулевич з менованым Феофаном* [Василь тоді вже помер. – С. Г.] *перед нами росправити не могли* [87]. Ймовірно, йдеться про напад у грудні 1583 р. 5 березня датовано королівський лист до Йони та М. Гулевича, згідно з яким до остаточного судового рішення за ними зберігалися усі права: *вшелякие речи и sprawy свое до часу назначоного волно и безпечно справоват допустили* [88]. Це було останнє відоме нам документальне свідчення про конфлікт між Феофаном Греком і Йоною Борзобогатим Красенським у боротьбі за Жидичинський монастир.

Вище, під 1569 р., ми наводили скаргу землянина князя Костянтина Острозького про те, що його побили у монастирі в присутності архімандрита Йони, який не зупинив насильства. Зазначимо, що дії як Феофана, так і Йони були спрямовані на боротьбу за монастир (коли вони насилали монастирських підданих на ґрунти суперника, наслідком чого було пограбування і побиття тамтешніх підданих) також викликають сумніви щодо того, чи можна назвати таку поведінку взірцем чернечого життя. Після цього не дивує наказ Феофана своїм гайдукам (наявність у архімандрита охорони з гайдуків – якщо вірити позивачу – є доволі красномовним фактом) побити кредитора, який нагадав йому про борг. Так, 7 серпня 1580 р. на Феофана Грека скаржився Калиш Петрович, який цього дня, *в неделю был есми у Жидичине и скоро дей по службе Божой* *пришол есми до того менованого архимандрита, упоминаючися ему долгу своего, итом винен, топак дей тот архимандрит невыслушавши*

мене, зараз мене перед собою гайдуком збити и зранити казал и при том дей збитю и зраненю моем оборвали у мене грошей готовых з мешком три копы литовских [89].

Однак архімандрит Феофан недовго радів перемозі, бо у нього з'явився новий, не менш серйозний суперник - львівський владика Гедеон Балабан, який 9 травня 1585 р. отримав королівський привілей на Жидичинську архімандрію [90]. До того ж, як писав дослідник І. Мицько, після 1583 р. Феофану Греку вже не протегував князь Костянтин Острозький [91]. 9 серпня 1585 р., коли позивач виїхав з Жидичина до Луцька, Гедеон Балабан наслав свого брата Василя з *не-малым почтом людей, жолниров* і Феофана *съ того менованого манастира Жидичина спокой-ного держаня к гвалтовне, а безправне выбиль* [92]. 15 серпня возний передав Балабану судовий позов у зв'язку з наведеною скаргою [93]. Дослідник А. Малевич писав, що король Стефан Баторій підтримав Гедеона Балабана (щоправда, неясно, король підтримав його ще до нападу чи потім, фактично визнавши захоплення обителі;

хоча важко уявити, що Балабан відібрав обитель, не заручившись серйозною підтримкою) і доручив його *сыновцу*, коморнику Григорію Балабану, *увязат* нового архімандрита у володіння монастирем [94].

Отже, у другій половині XVI ст. боротьба за Жидичинську архімандрію часом набувала досить гострих форм. Прийшовши на Волинь, меглинський єпископ Феофан Грек, не маючи власних маєтків з підданими і, мабуть, міцних зв'язків з місцевими впливовими особами, не міг своїми силами ані утримати монастир, ані відібрати його у Йони Красенського, а тому змушений був розраховувати лише на підтримку місцевої влади, яка виконувала королівські розпорядження. Втративши цю підтримку, Феофан не мав щонайменшого шансу боротися з Балабаном за обитель. Привілеєм короля Зигмунта III від 6 вересня 1586 р. було підтверджено право львівського владика Гедеона Балабана на Жидичинську архімандрію. Почався тривалий період (до 1621 р.), упродовж якого монастир залишався у володінні Балабанів.

1. Ипатьевская летопись II Полное собрание русских летописей.-СПб., 1843- Т. 2.- С. 167.
2. Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов (далі - АЮЗР).- К., 1907.- Ч. VIII.-Т. 4.-С. 40.
3. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі - ЦДІАК України).- Ф. 2071.-Он. I.-Спр. 29- Арк. 3.
4. АЮЗР.-К., 1883-Ч. I.-Т. 6.-С. 50.
5. *Monografia XX. Sanguszków oraz innych potomków Lubarta-Fedora Olgerdowicza X. Ratnenskogo I Opracowali Z. L. Radzi- miński, B. Gorczak.- Łwow, 1911.- Т. 2. - Część 1.- S. 231.*
6. АЮЗР.-Ч. I.-Т. 6.-С. 47.
7. ЦДІАК України.-Ф. 25.- Он. I.- Спр. 6.- Арк. 110.
8. Малевич А. Древняя Жидичинская архимандрия на Волини // Волинские епархиальные ведомости (далі - ВЕВ).- 1900 — №29 (Часть неофициальная).-С. 1015-1016.
9. Там само.-С. 1017-1018.
10. Цит. за: Малевич А. Вказ. праця // ВЕВ.- 1900.- № 29.- С. 1019.
11. ЦДІАК України.-Ф. 25.-Он. I.-Спр. 5.-Арк. 196 зв.
12. Там само.- Спр. 6- Арк. 164 зв.
13. Там само.-Спр. 9.-Арк. 303.
14. Там само.-Ф. 26.-Оп. I.-Спр. I- Арк. 246.
15. Там само.- Ф. 25.- Оп. I.- Спр. 11.- Арк. 408 зв.
16. Там само.-Спр. 3.-Арк. 225.
17. Там само.- Спр. 4.- Арк. 171.
18. Там само.-Спр. 7.- Арк. 261.
19. Там само.-Ф. 26.-Оп. I.-Спр. I-Арк. 251-251 зв.
20. Там само.- Ф. 25.- Оп. I.- Спр. 11.- Арк. 7 зв.
21. Там само.-Спр. I.-Арк. 127 зв.
22. Там само.-Спр. 11.-Арк. 210-210 зв.
23. АЮЗР.-К., 1859.-4. I.-Т. I.-С. 22-27.
24. Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и издаваемые Археографической комиссией.- СПб., 1848.- Т. 3.-С. 149.
25. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 18-21.
26. Там само.- Ч. I.- Т. 6.- С. 59-60.
27. Там само.- К., 1911- 4. VIII.- Т. 6 - С. 295-298.
28. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Он. I.- Спр. 37.- Арк. 788.
29. Там само.-Спр. 36- Арк. 425 зв.-426.
30. Там само.-Спр. 13- Арк. 575-575 зв.
31. Там само - Ф. 26- Оп. I.- Спр. 2- Арк. 824.
32. АЮЗР- Ч. VIII.-Т. 6.-С. 400-401.
33. Малевич А. Вказ. праця // ВЕВ.- 1899,- № 28.- С. 770.
34. Руська (Волинська) Метрика- К., 2002- С. 258.
35. ЦДІАК України.-Ф. 2071.-Он. I.-Спр. 116,-Арк. 5.
36. Там само.-Ф. 25.- Оп. I.-Спр. 38.- Арк. 259-266.
37. Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. - СПб., 1863.-Т. I.-С. 189.
38. ЦДІАК України.- Ф. 25.-Он. I.-Спр. 17.- Арк. 813 зв.
39. Там само.- Спр. 32.- Арк. 263 зв., 264.
40. Там само.-Арк. 199-199 зв.
41. Там само.-Ф. 2071.-Оп. I.-Спр. 239.-Арк. I-I зв.
42. Там само.- Арк. 3-5 зв.
43. Там само.-Ф. 25.-Оп. I.-Спр. 17.-Арк. 279-279 зв.
44. Там само.-Спр. 19,- Арк. 636 зв.- 639.
45. Там само.-Спр. I.-Арк. 200 зв..
46. Там само.-Спр. 18.-Арк. 207.
47. Там само- Арк. 226.
48. Там само- Арк. 697-698 зв.
49. Там само.-Спр. 19- Арк. 392 зв.
50. Там само.-Спр. 13.-Арк. 285 зв.
51. Там само.-Арк. 575 зв.
52. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 138-140.
53. ЦДІАК України.-Ф. 25.-Оп. I.-Спр. 22.-Арк. 217-217 зв.
54. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 140-142.
55. Мицько І. 3. Острозька слов'яно-греко-латинська академія.- К.: Наук, думка, 1990,-С. 114.
56. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. I.- Спр. 22.- Арк. 1 зв.- 2.
57. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 142-143.
58. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 144-152.
59. АЮЗР.-Ч. I.-Т. I.-С. 152-154.
60. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. I.- Спр. 26- Арк. 68 зв.- 69.
61. Там само.-Арк. 73.
62. Там само- Арк. 86 зв.
63. Там само.- Арк. 112-112 зв.
64. Там само.-Арк. 123-123 зв.
65. Там само.- Арк. 158 зв.
66. Там само.- Арк. 252-252 зв.

67. Там само.- Спр. 27.- Арк. 238 зв.	81. Там само.-Ф. 28.- Оп. 1.-Спр. 16.-Арк. 388 зв.
68. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 157-159.	82. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 30.- Арк. 722-724.
69. ЦДІАК України.- Ф. 26.- Оп. 1 - Спр. 4.- Арк. 65-66.	83. Там само.-Спр. 31.-Арк. 11-11 зв.
70. Там само.- Арк. 68-69.	84. Там само.- Ф. 26.- Оп. 1.- Спр. 4.- Арк. 472-472 зв.
71. Там само.-Спр. 125-125 зв.	85. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 187.
72. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 159-162.	86. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 189-191.
73. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. 1 - Спр. 30.- Арк. 8-9 зв.	87. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 191-193.
74. Там само.-Арк. 86 зв.	88. ЦДІАК України.- Ф. 28.- Оп. 1.- Спр. 18.- Арк. 81-82.
75. Там само.-Спр. 28.-Арк. 691-695 зв.	89. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 22.- Арк. 256.
76. Там само.-Спр. 30.-Арк. 153 зв.	90. Руська (Волинська) Метрика- С 400.
77. Там само.- Спр. 29.- Арк. 267-267 зв.	91. <i>Мицької. З.</i> Вказ. праця-С 115.
78. Там само.-Спр. 30.- Арк. 260-262.	92. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 193-195.
79. АЮЗР.-Ч. 1.-Т. 1.-С. 163-165.	93. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 34.- Арк. 968 зв.
80. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 30.- Арк. 637.	94. <i>Малевиц А.</i> Вказ. праця // ВЕВ.- 1899- № 30- С 822.

S. Horin

THE STRUGGLE OVER THE ZHYDYCHIN MONASTERY IN THE SECOND HALF OF THE 16 th cent

The article says about unknown details of the struggle for Zhydychin Monastery between abbots Jona, Jona Borzobogaty i Krasens'ky i and Pheophan Grek.